

PRO RODIČE NOVÁČKŮ V MŠ

- Desatero rad před nástupem do MŠ
- Co by Vaše dítě mělo zvládat před nástupem do MŠ
- Jak usnadnit dětem nástup do MŠ?
- Dítě potřebuje vrstevníky

Desatero dobrých rad, které usnadní vám i vašemu dítěti nástup do školky

1. **Mluvte s dítětem** o tom, co se ve školce dělá a jaké to tam je. Můžete si k tomu vzít obrázkovou knížku nebo si popovídat s dítětem, které už do školky chodí (mělo by tam ale chodit rádo, aby se vaše dítě nevystrašilo barvitým líčením zlých zážitků). Vyhněte se negativním popisům, jako „tam tě naučí poslouchat“, „tam se s tebou nikdo dohadovat nebude“ apod.

2. **Zvykejte dítě na odloučení.** Při odchodu např. do kina láskyplně a s jistotou řekněte, že odcházíte, ale ujistěte dítě, že se vrátíte. Dítě potřebuje pocit, že se na vás může spolehnout. Chybou je vyplížit se tajně z domu. Dítě se cítí zrazené a strach z odloučení se jen prohlubuje.

3. **Ved'te dítě k samostatnosti** zvláště v hygieně, oblékání a jídle. Nebude zažívat špatné pocity spojené s tím, že bude jediný, které si neumí obléknout kalhoty nebo dojít na záchod.

4. Dejte dítěti najevo, že rozumíte jeho případným obavám z nástupu do školky, ale **ujistěte ho, že mu věříte** a že to určitě zvládne. Zvýšíte tak sebedůvěru dítěte. Pokud má dítě chodit do školky rádo, musí k ní mít kladný vztah. Z toho důvodu **nikdy školkou dítěti nevyhrožujte** (dítě nemůže mít rádo něco, co mu předkládáte jako trest) – vyhněte se výhrůžkám typu „když budeš zlobit, nechám tě ve školce i odpoledne“.

5. Pokud bude dítě plakat, buďte **přívětiví, ale rozhodní.** Rozloučení by se nemělo příliš protahovat. Ovšem neodcházejte ani narychlo nebo tajně, ani ve vzteku po hádce s dítětem.

6. Dejte dítěti **s sebou něco důvěrného** (plyšáka, hračku, šátek).

7. **Plňte své sliby** – když řeknete, že přijдете po obědě, měli byste po obědě přijít.

8. Udělejte si jasno v tom, jak prožíváte nastávající situaci vy. Děti dokážou velmi citlivě poznat projevy strachu u rodičů. Platí tu, že **zbavit se své úzkosti znamená zbavit dítě jeho úzkosti**. Pokud máte strach z odloučení a nejste skutečně přesvědčení o tom, že dítě do školky dát chcete, pak byste měli nástup dítěte do školky přehodnotit. Případně se dohodněte, že dítě do školky bude vodit ten, který s tím má menší problém.

9. Za pobyt ve školce **neslibujte dítěti odměny předem**. Dítě prožívá stres nejen z toho, že je ve školce bez rodičů a zvyká si na nové prostředí. Přidá se strach z toho, že selže a odměnu pak nedostane. Samozřejmě – pokud den ve školce proběhne v pohodě – chvalte dítě a jděte to oslavit třeba do cukrárny nebo kupte nějakou drobnost. Materiální odměny by se ale neměly stát pravidlem, dítě by pak hračku vyžadovalo každý den.

10. Promluvte si s učitelkou o **možnostech postupné adaptace dítěte** - s dítětem ze začátku můžete jít do třídy, dítě může jít jen na dvě hodiny apod.

Co by Vaše dítě mělo zvládat před nástupem do MŠ

- Znat své jméno a příjmení.
- Umět si říci, co chce nebo potřebuje.
- Spolupracovat při oblékání a svlékání.
- Umět nazouvat a vyzouvat obuv.
- Vysmrkat se a používat kapesník.
- Držet lžici a umět se najíst.
- Při jídle sedět u stolu.
- Umět pít z hrnečku a skleničky.
- Používat toaletu (pleny nejsou přípustné).
- Umět si umýt ruce mýdlem, utřít se do ručníku.
- Ujít kratší vzdálenosti během pobytu venku.

Jak usnadnit dětem nástup do MŠ?

Zopakujme si stručně, co charakterizuje dítě předškolního věku (3–6 let) z hlediska jeho psychického vývoje.

Spontánní hra

Předškolní období je nazýváno obdobím hry. Je to právě hra, která zcela vyplňuje celodenní aktivitu dítěte, je-li ponecháno v rodinném prostředí. Podle spontánní hry dítěte předškolního věku se dobrý pozorovatel dozví mnohé o

dítěti, jeho povaze, předpokladech, temperamentu. Lze říci, že herní zvyky dítěte se později přenášejí do jeho způsobů učit se i do pozdějších pracovních návyků. Nástup dítěte do MŠ by neměl omezit možnost rodičů své dítě při spontánní hře pozorovat, případně se jí účastnit. Učitelky mateřské školy by se měly snažit seznamovat rodiče ještě před nástupem dítěte s prosazovanými výchovnými principy. Pro vývoj dítěte je vhodné, upřednostňují-li v nich spontánní hru v dostatečné míře. Měly by působit i na rodiče v tom smyslu, aby se i oni sami zamysleli nad tím, zda ponechávají dítěti dostatek času na skutečně volnou hru.

Pohyb

Zdokonalují se motorické projevy dítěte. Pohyby jsou elegantnější, koordinovanější. Zlepšuje se jemná motorika, což se projevuje jednak kresebnými projevy a také schopností lépe manipulovat s drobnými předměty - korálky, knoflíky, kamínky, stavebnicí apod. Rodiče by měli být co nejčastěji učitelkou informováni o tom, jak jejich dítě strávilo čas ve školce, a svým domácím programem buď doplnit pohybové aktivity, jestliže se jich nedostávalo, nebo naopak dodat klid a odpočinek. Nezapomínejme na to, že samotný pohyb mimo domov s novými podněty je pro dítě velmi fyzicky náročný. Únava v prvním období docházky do mateřské školy je běžným jevem a musíme na ni adekvátně reagovat.

Prostor a čas

Rozvíjí se zraková a sluchová diferenciaci nezbytná pro pozdější proces analýzy a syntézy při čtení a psaní. Zdokonaluje se prostorová a časová orientace. V mateřských školách se této oblasti věnuje značná péče, ale učitelky by měly i rodiče podněcovat k tomu, aby věnovali pozornost tomuto rozvoji. Příkladně je vhodné, aby dítě vědělo, kde se školka nachází ve vztahu k jeho domovu. Je mnohem klidnější, když má pocit, že se může domů snadno vrátit. Stejně to platí i o objasňování doby, za kterou rodiče opět uvidí. Neříkejte dítěti "odpoledne", to je pro něho příliš abstraktní pojem, ale příkladně "až se naobědváš, tak pro tebe přijdu". Je třeba sliby dodržovat, naše děti jsou chytré a lépe snesou větší zátěž než nejistotu ve slovech svých blízkých.

Domov v kapse

Paměť předškoláka je spíše bezděčná, mechanická, konkrétní a krátkodobá. Dítě je myšlenkově vázáno i na to, co bezprostředně vnímá. Je vhodné, aby rodiče dali dítěti s sebou do školky něco, co by mu domov a blízké stále připomínalo a co by mohlo mít nenápadně při sobě (kaštan, kamínek, malinkého plyšáčka do kapsičky, fotografii)

Realita a výmysl

V období předškolního věku se projevují barvitě a bohaté představy, které často doplňují nepřesně vnímanou realitu nebo nahrazují něco, co dítě vnímalo jako nesrozumitelné nebo negativní. Tyto dětské představy nejsou tedy lhaním, jak se dospělí občas obávají, ale je jakýmsi postupným vývojovým krokem v cestě za přesným vnímáním reality. V mateřské škole i doma by dítě mělo mít dostatek prostoru k vlastnímu vyjádření, i když je podezření, že se jedná o smyšlenky. Dítě poskytne často při troše času a pozornosti pro jeho vyjadřování cenné informace. Dospělý by měl dát dítěti najevo, že rozumí jeho potřebě situaci trochu přibarvovat, ale postupně ho vést od "tohle bylo jenom jako" k "tohle bylo doopravdy".

Rozvoj řeči

Dochází ke zkvalitňování řečových projevů, rozšiřování slovní kapacity i k osvojování gramatických pravidel. Projevuje se též výrazněji kognitivní složka řeči, související s nárůstem poznatků a zkušeností dítěte. Dítě už dokáže řeči vyjadřovat své pocity, prožitky a potřeby a řeč uplatňuje i svou funkcí regulační. Mluveným slovem lze ovlivňovat bezprostřední chování dítěte a dokonce může instrukce být občas dítětem i následně opakována. Proto je nutné, aby učitelky i rodiče s dítětem dostatečně mluvili, i když jeho setrvalá otázka "a proč" vede občas k jejich únavě či netrpělivosti. Je třeba, aby dobře a především mnohými způsoby dítěti vysvětlovali, proč bude docházet do školky, co se tam bude dít, jaké tam může objevit radosti či těžkosti. Děti rády poslouchají vzpomínky rodičů na jejich vlastní docházku do školky nebo povídání paní učitelky, jak se kdysi někomu do školky moc nechtělo. Je velmi dobře, když je od počátku vytvořena možnost o svých pocitech vzájemně mluvit.

Samostatnost

Pro předškoláka je velmi významný jeden paradox. Potřebuje aktivitu, kterou téměř nepřetržitě dává najevo (poskakováním, mluvením, vyhledáváním činností), ale stejně intenzivně potřebuje stabilitu prostředí, jistotu, trvalost zázemí. Některé děti velmi nelibě nesou jakékoli změny (malování bytu, přestavení nábytku, změnu svého místa u stolu apod.). Když si dítě přestane být svým zázemím jisté, jeho aktivita, chuť k samostatným projevům a zvědavost rychle vyprchají. Je dobré, když se učitelkám i rodičům podaří co možná nejvíce z předchozích zvyků dítěte uchovat i po jeho nástupu do MŠ. Není moudré mu například přestat číst před spaním se slovy: "Teď už vám čtou ve školce a já nemám čas." Změny by měly být spíše pozitivní a posilovat jeho sebevědomí: "Teď, když už chodíš do školky, můžeš dojít sám koupit lístek v pokladně kina (vyndat dopisy ze schránky, nasypat žrádlo kočce, prostřít)". Dítě by mělo tuto životní změnu vnímat jako vývojový krok kupředu, větší samostatnost, které se

mu dostává. Samozřejmě velmi záleží na předchozích výchovných přístupech v rodině. Dítě, které neopouštělo náruč matky, sotva přišel domů někdo cizí, to bude mít těžší.

Citový kontakt

Významnou charakteristikou dítěte tohoto období je potřeba citového vztahu a citového kontaktu, potřeba sociálního uznání, potřeba postupné emancipace. Je štěstím, když se podaří, že dítě má svou paní učitelku rádo a ona jeho. Rodiče by měli tento vztah pomoci budovat. Je oporou pro dítě

Dítě potřebuje vrstevníky

Předškolní období je velmi důležité pro formování základních citových projevů. Citové prožívání tohoto věku je velmi intenzivní, ale zároveň krátkodobé a proměnlivé. Děti postupně začínají ovládat své citové projevy, dokážou už být kritické samy k sobě, hodnotí své chování, umějí se litovat, zlobit se za něco samy na sebe. Vytváří se sebecit, který souvisí s pocitem vlastní identity a sebevědomím. V tomto věku převládá u zdravého dítěte nálada veselá, postupně ustupuje strach z neznáma, na důležitosti nabývají sociální city (láska, nenávisť, sympatie, nepřátelství). Mezi vrstevníky se rozvíjí schopnost spolupracovat, mít pochopení pro druhého i utěšovat plačící kamarády. Rozvíjí se však též soupeření, schopnost podříditi se ostatním, řešit konflikt kompromisem apod.

Předškolní dítě by bylo frustrováno nemožností být v kontaktu s vrstevníky. Je tedy třeba tento kontakt umožnit - třeba právě nástupem do MŠ, ale vhodně ho dávkovat, neboť stejně tak dítě potřebuje ještě dostatečný kontakt s rodiči v rodině. Velmi důležitý je pro dítě vztah matky a otce, který bedlivě sleduje. Je třeba zdůraznit, že právě v tomto věku jsou pokládány základy citového chování a prožívání a je velmi důležité, v jakém prostředí dítě vyrůstá, jaké modely může dítě každodenně pozorovat.

Je nutné rodiče připravit na to, že chtějí-li usnadnit nástup do školky svému dítěti, měli by více než jindy pečovat o hezkou atmosféru domova a především odsunout případné spory před ním. Nástup do školky by všichni měli vnímat jako jakousi mimořádnou událost a vyčlenit si na dítě více času. V kolektivu se setkává s mnoha situacemi, kde potřebuje objasnění nebo je potřebuje dodatečně probrat s dospělými. Je velmi důležité, aby se od počátku tato možnost následných rozhovorů s rodiči, sourozenci, prarodiči, ale též učitelkami vytvářela. Předškolní období je obdobím počátků pro vývoj morálky či morálně etického citění. Je tedy v zájmu pozdějšího vývoje dítěte, aby mělo dostatečnou

možnost si objasňovat v rozhovorech, jaký je rozdíl mezi legrací a škodolibostí, mezi krádeží či půjčením si apod.

Obecně lze říci, že dítě je kolem třetího roku obvykle dostatečně zralé pro nástup do vrstevnické skupiny. Kontakt s vrstevníky dokonce aktivně vyhledává, protože si potřebuje vyzkoušet to, co se naučilo v rodině. Základní sociální normy má obvykle zvnitřněny kolem třetího roku, takže dítě z dobré rodiny, která mu věnovala první tři roky péči, už dokáže být na přechodnou dobu bez bezprostředního kontaktu s matkou či otcem, aniž by strádalo.

Potřebuje kontakt se skupinou kamarádů pro osvojování dalších sociálních rolí, potřebuje je trénovat, modifikovat, uplatňovat v různých situacích. Potřebuje zažívat pocit vůdcovství i izolace a zavržení. Potřebuje si samo vytvářet klíče pro vlastní uplatnění mezi dětmi. I z tohoto důvodu je dobře, když MŠ poskytuje dostatečný prostor pro volnou spontánní hru.

Je vhodné, aby chápali rodiče nástup dítěte jako dobu zvýšených nároků na něho, a aby mu v tomto období pomohli. Zdravé předškolní dítě se se zvýšenými nároky poměrně snadno vyrovná, ale pomohou-li mu s nimi jeho nejbližší, může to být dítětem vnímáno jako situace zcela pozitivní.